

szám.

Szerkesztőség és kiadóhivatal

hová a lapba szánt kéziratok

reklamációk és

előfizetési pénzek küldendők.

Maros-Vásárhely.

Szentgyörgy-utca 9. szám.

ref. lelkészi lakás.

VASÁR NAP

EGYHÁZTÁRSADALMI KÉPES CSALÁDI LAP.

Kiadja: Az Erdélyi Ref. Egyházkerület „Egyházi Értekezlete“.

FELELŐS SZERKESZTŐ
TÓTHFALUSI JÓZSEF,
ref. lelkész Maros-Vásárhely.

Megjelenik minden vasárnap.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egy évre 5 K — fiil. Negyed évre 1 K 25 f.
Fél évre 2 K *0 fill. Egy szám ára 6 fill.

TÁRSZERKESZTŐK
PAÁL GUSZTÁV,
ref. koll. tanár Maros-Vásárhely.
S. SZABÓ JÓZSEF,
ref. koll. vallástanár Debrecen.

Kálvin hatása Magyarországon és Erdélyben.

Soha meg nem szünő hálával tartozunk Istennek, hogy nemzetünket, az ő kitudhatatlan bölcsességéből, mihamar a reformáció szép és kies mezejére vezette. Luther Márton föllépése után 30 esztendőre már az ország nagy része református volt. Aranyszájú, lánglelkű reformátorok állottak elő, akik mindmegannyi ihletett apostolok, csudálatos erővel és lelkesedéssel hirdették a tiszta evangyéliomot. Terjedt is az, mint a nap fénye s miudfenlé fölmelegítette és megvilágosította a sziveket.

A tősgyökeres magyarok közt leginkább a Kálvin tanítása hódított. Először Dévai Biró Mátyás kezdte hirdetni 1545 körül Debrecenben. Egy lángszavu prédikátor, akire a Szentlélek szállt s úgy beszélt, mintka kettős tüzes nyelvült volna ajakára. Mikor tudományát öregbiteni külföldön járt, megfordult Bazelben is, épen akkor, mikor Kálvin ott tartózkodott és világhírű nagy munkáját kiadta. Így szivta magába Kálvin evangyéliomi gondolatait, melyeket aztán itthon is hirdetett. Pártfogója, Enyingi Török János, Debrecen és Pápa földesura, a legelső kálvinista főur hazánkban. Öccse Ferenc s ennek fia István foly-

tatták munkáját s lettek a kálvinistaság szilárd oszlopaivá.

Egy másik hatalmas követője és pártfogója volt Kálvin értelmének gróf Petrovics Péter, temesi bán és János Zsigmond fejedelem gyámja. Az ő védelme alatt kezdte hirdetni Dévaival csaknem egy időben a Kálvin-féle reformációt Temesvárt és környékén Szegedi Kiss István, a legtudósabb magyar reformátor, aki, mint tanár és pap, egyaránt nagy sikerrel működött. Szoros összeköttetésben volt Genffel, s ott főképen Béza Tóddal, aki őt „örök emlékezetre méltó bajnok“nak nevezte s az unitáriusok ellen irt munkáját ki is adta Genfben. Később a Dunamelléken terjesztette a reformációt s az odavaló egyházakat, mint püspök igazgatta. Egyedül ennek a magyar reformátornak maradt fe' korunkig teljesen hiteles arcképe. Hűséges tanítványa és a ráczevi papságban utódja, Skaricza Máté rajzolta.

Amit Dévai Debrecenben megkezdett, tovább folytatta azt Kálmáncsehi Sánta Márton. Őt az Isten egyszerre világosította meg, mint Pál apostolt a damaskusi úton. Egész kanonokságig vitte már a pápás egyházban, mikor végig hallgatott egy reformáit tanító és egy szerzetes között lefolyt vitát. Az evangyélomi igazság ekkor oly erővel ragadta meg, hogy tüstént ott hagyta a kanonoki dús jövedelmet és lett belőle

szegény, sok viszontagságon keresztül ment, de a Krisztussai mindig diadalmaskodó reformátor. A debreceni nagytemplomból ő hányatta ki a szentek képeit és az összes oltárokat. Erdélyben, a Petrovics oltalma alatt, ő terjesztette el tüzes és ellenállhatatlan szónoklataival a magyar vallást, ahogy a Kálvin tanítását nevezték, szemben a Lutherével, melyet a németek fogadtak el. Kálmáncsehit a nép Márton doktornak hívta s nagy tisztelettel vette körül. Debrecenben lehelt ki tűzlelkét

Kálmáncsehi halála után 1558-ban, két nagy reformátort hozott Debrecenbe a buzgó Török János. Az egyik volt Szegedi Gergely, aki Genfben is tanult, a másik Méliusz Juhász Péter, egy fiatal, de erős, férfias lelkű ember. Ezek rögtön nagy erővel láttak a kálvinista eklézsiák megszilárdításához. Nagyváradon 1559-ben összejöttek Czeglédi György ottani lelkésszel, meg Kopácsi István és Dávid Ferenc hirneves reformátorokkal és megszerkesztették az első magyar református hitiratot az urvacsora igaz értelméről. Ennek alapján a János Zsigmond országában lakó lelkitanítók még ebben az esztendőben megtartották Marosvásárhelyen az első református zsinatot.

Méliusz, akit méltán magyar Kálvinnak nevezhetünk, 1561-ben megírta a debreceni hitvallást, a következő évben pedig egy a nép számára való kátében röviden „az egész keresztyéni tudománynak fundamentumát Kálvinusz János írása szerint”. Ugyanakkor Szegedi énekes-könyvet adott a Kálvinisták kezébe. Ez énekes-könyvből aztán mindenfelé felhangzott a kegyes lelkek sziv szerinti buzgósága, az evangéliom igazsága:

„A hit nélkül senki sem idéződik,
Mint a virág nap nélkül nem zöldülhet;
Vétkeiből ki senki nem fésülhet,
Orvosságot Krisztusban ki nem nyerhet”.

Ahová az ének a szép magyar nyelven elhatott, ott megnyílt a lélek és örömmel vette az elhintett igéket. Az 1561-ik évben Tarcalon tartott zsinaton, melyet 1563-ban Erdélyben Tordán folytattak, már határozott kálvini szellem nyilatkozott meg. A vallástanításra Kálvin kátéját fogadták el a papok, hitők szabályozójául pedig a genfi hitvallást, melyet Béza készített. A tarcali zsinat szónoka és vezérembere volt a híres Thúri Pál, sajjószentpéteri lelkész, aki Genf-

ben magát Kálvintól tanulta az idvesség tudományt. Ő terjesztette a felső megyékben fáradhatatlan buzgósággal a helvét reformációt. Társául szegődött Károlyi Gáspár, gönci pap és kassavölgyi esperes, a derék bibliafordító, aki a gönci zsinaton, 1566-ban, teljesen Kálvin szellemű végzéseket hozatott és paptársaival együtt elvetette az ostyát, „ezt a gonosz kenyeret”.

E közben a debreceni reformátorok folyvást serényen munkálkodtak. Méliusz óriási erőt fejtett ki, hogy a kálvinista egyházakat szervezze és megszilárdítsa. Az 1562-ik évtől kezdve, amikor tiszántuli püspök lett, éjt napot egygé téve harcolt, mint a Krisztusnak jó vitéze. Maga körül gyűjtötte és egyesítette nemcsak a tiszántuli, hanem a tiszáninneni és erdélyi református papokat is. Bézával, Bullingerrel levelezett s utasításaik szerint járt el. Hatalmas, nagy urakat nyert meg, sarkait és lelkesített, hogy birtokaikon a kálvini reformácót oltalmazzák és virágoztassák. Egy ideig János Zsigmond fejedelmet is a Kálvin értelmét való táborába vonta.

Az 1567-ik esztendőben egy nagy zsinatot hívott össze Debrecenbe, ahol 17 egyházmegye esperese jelent meg. Itt hitők szabályozójául a helvét hitvallást fogadták el, de egy külön magyar hitvallást is szerkesztettek. Ekkor alkották azokat a törvényeket, amelyek a református egyház szervezetére és kormányzására századokon keresztül irányadók voltak. Ettől kezdve erősödött meg és alakult ki Magyar- és Erdélyországban a kálvinista egyház, melynek ma, Isten jóvoltából, a sok nyomás és üldözés ellenére is, mintegy harmadélmillió tagja van

Bibliai kép.

Effata.

Lukács evi XVIII. 35—43.

A jerikói országut
Sokaság lepi el;
Útszéli koldus — vak szegény —
Zajára felligyel.
Kérdvén: mi nagy néparadat
Közelg? — mondják néki:
Jeruzsálembe itt megy el
A Nagy Názáreti.

Csodás erő mozdul a vak szívében,
S lelkével látja Őt,
A benne bizó nyomorultakkal
Csodákat mivelőt.
S amíg hite szemérek éjjelén
Dereng, sugárik át:
„Könyörülj rajtam Dávid fia!“
Jézus felé kiált.

Bármint csitítják, kiált „vak,
Kit hite Jézushoz vezet;
Kérdé az Ur a közelgőtől:
„Mit akarsz, hogy cselekedjem veled?“

„Uram! — felelvén mond a vak —
Hogy az én szemeim lássanak!“

Láss! — szólt az Úr — s a megnyilt szemeket
Förösztí hála könnye,
Ragadva a nagy sokaságot
Istent dicsőítő öröme.

Óh látás után epedő vakom,
A Te dologodon úgy elgondolkozom.
Ho! ma a vak? — má mindenki lát.
— Ezért vaksággal megvert a világ.

Tóth József.

KRÓNKA.

Híradások az Őrtoronyból.

A klerikális reakció az állami törvények s a felekezeti béke ellen. E rovatban már többször szólottunk, hogy a katolikus papság igen tiszteletreméltó és felekezetiileg türelmes táborával szemben hogyan szaporodik azoknak száma, a kik a „Katholikus Népszövetség“ hatása alatt mindenről megfélekedve izgatnak az állam törvényei s a felekezeti békés egyetértés ellen.

A legújabb agitáció az állami anyakönyvelés ellen folyik s ez ellen agitálnak, hogy annak jegyzőkönyvét ne írják alá sem a házasulandók sem a tanúk.

Hushagyó kedden Podolsky Ferencz Pusztaföldvári plebánus parancsára az „Alkotmány“ c. klerikális lapnak a következő táviratot intézte egy bizonyos Megyeri Lajos.

„Kérem Lakner Sándor apácai anyakönyvezető ellen feljelentést tenni, aki *akaratom ellenére* a jegyzőkönyv aláírására kényszerített 20-án, mert — úgy mond — *csak az a jó hazafi*, aki a jegyzőkönyvet aláírja.“

Most meg a következőt olvassuk további magyarázatul a már említett lap f. évi 26 ik számában:

„Az „Alkotmány“ 45 számában megjelent „Az anyakönyv aláírásának megtagadása“ című közleményre vonatkozólag megjegyezni bátorkodom, hogy Pusztaföldváron a *katholikus sőt a vegyes vallásu jegyesek házasságkötése alkalmával a miniszteri rendelet adta joguknál fogva nem szokták az anyakönyvet aláírni*, s a pusztaföldvári anyakönyvvezető a jegyeseket az anyakönyv aláírásának megtagadása miatt nem is szokta zaklatni

A megírt eset nem Pusztaföldváron, hanem Csanád Apácán történt. Midőn ugyanis Megyeri Lajos pusztaföldvári lakos jegyes, Lackner Sándor anyakönyvvezető előtt kijelentette, hogy a jegyzőkönyvet nem írja alá, mert azt vallási meggyőződése tiltja, az anyakönyvvezető ráírvált, hogy mit ért vallási meggyőződés alatt?

A 21 éves fiatal ember hiába hivatkozott vallási meggyőződésére, az anyakönyvvezető kényszerítette az anyakönyv aláírására. S midőn kijelentette az anyakönyvvezető előtt, hogy őt lelkiatyja felvilágosította a miniszteri rendeletről, azt felelte, hogy a plebános őt félrevezette, hazudott, mert oly rendelet nincs.“

És ezután a Podolszkyána után jön egy nagy fegyelmi panasz, melynek kulcsa az, „*hogy hitvány és veszedelmes frázis ez, hogy csak az a jó hazafi, a ki aláírja az állami anyakönyvet.*“

De érdekes és tanulságos az is, hogy ugyanazon számban hogyan támadnak egy a maga felekezeti kötelességét becsületesen teljesítő protestáns lelkész.

„Egyik olvasónk írja: — mondja az „Alkotmány“. Az evangéliumi szabadság és türelmesség frappáns esete jatszódott le nemrég a mi városkánkban Egy katolikus férfi evangélikus leánnyal akart házasságra lépni. A leány, miután szülei ebbe beleegyeztek, késznek nyilatkozott arra, hogy reverzálist ad; megtörtént erre az első kihirdetés, megtörtént a második is. A harmadik kihirdetés előtt levelet kap a plebános, melyben az áll, hogy a harmadik kihirdetést hagyja el, mert az esküvő nem a katolikus, hanem a protestáns templomban lesz. Az okát is megírta: az evangélikus lelkész oly heves agitációt folytat az evangélikus lakosság körében a tervezett katolikus egybekelés ellen, hogy a leány apját, a ki kereskedő, föltétlenül bojkottálnák vevői, ha a reverzális adásába beleegyeznék. Annál jogosabb ez a félelme, mert rövid néhány év előtt sokkal csekélyebb vallási okból tettek tönkre egy katolikus üzletembert. Az evangélikus lelkész, ki ennek az egész affairének homlokterén áll, Hollerung Jánosnak hívják. A Ferenc József-rendnek lovagja már évek óta. Akiknek jóvoltából a szép kitüntetést megkapta, bizonyára távolról sem sejtették

milyen eszközökkel ápolja az istenfélő férfiu a vallási meggyőződését.

Ime a képmutató szemforgatás. Amely mikor saját érdekét akarja istápolni, az állami törvénnyel is szembeszáll, de ha más megvédi saját hitfelét a jézsuíta csábítás ellen, az már — türelmetlenség.

Miért volt szükséges a reformatió?

Ennek a kérdésnek a vizsgálata és megfontolása még ma is időszerű, sőt kötelesség. Mert nóha maoholnap négyszáz éve lesz a reformatió föllobbanásának, s azóta több mint 170 millióra növekedett a reformatió híveinek a száma, még ma is sokan vannak olyanok, akik vagy nincsenek tisztában vele, vagy tagadják annak jogosult, vagy szükséges voltát.

Katholikus álláspontról persze tagadják annak jogosultságát. A protestánsok pedig joggal hirdetik és védelmezik azt. A katolikusok nem ismerik el, mert a reformatió a legerősőbb támadás volt, mely valaha a katolikus egyházat érte. Egészen addig az egyház hatalmas és egységes volt. Egységét a reformatió bontotta meg. Az egység megbontásával pedig csorbát ütött azon a rendkívüli nagy hatalmon, melyet addig az egyház a lelki és világi ügyekben gyakorolt, a mikor nem csak tagjainak hitét szabta meg és lelkiismeretét tartotta kezében hanem országok világi ügyeiben döntő szerepet vitt, királyokat, császárokat nevezett ki, vagy alázott meg a mint érdekei magukkal hozták. Gondoljunk IV. Henrik német császár lakására, vagy Robert Károlynak magyar királyllyá választására.

A protestánsok pedig nem csak azért védelmezik, a reformatiót mert ez tette lehetővé a régi egyházzal szemben a szabad egyház alakulását, hanem azért is, mivel be tudják bizonyítani, hogy a reformatió által kivívott lelkiismereti szabadság, szabad vizsgálódás, szabad gondolkodás nem csak a vallásos, az egyházi téren hozta meg áldásait, a melyekre oly régen törekedett a keresztyén világ hanem a tudományban, állami és polgári életben és új korszakot jelöl és olyan átalakulásokat hozott létre, melyek vallás különbség nélkül azóta az emberiség közkinccsivé váltak.

Sok nagy elme foglalkozott már ezeknek kimutatásával, s azokról megismerése egyik egyszerűbb és leghálásabb feladata lehet a tudományos fogalkozásnak. Az ilyen foglalkozás az emberiség értelmi és erkölcsi fejlődésének és haladásának is egyszersmind javára szolgál. Minél többet tud valaki arról, hogy mit köszönhet a világ a reformatiónak, annáljobban meg fog győződni annak jogos, helyes és szükséges voltáról.

Mivel pedig nincs mindenkinek alkalmá, ideje és módja, hogy saját maga járjon végére mindezek-

nek, hogy a saját tanulása, ismerete és gondolkodás útján győzze meg magát is, másokat is a felől, hogy mennyiben volt szükséges a reformatió, induljunk ennek vizsgálatára egy olyan vezetőnek a segítségével, a kiből megbizhatunk, a kiről föltehetjük, hogy sokat tanult, sokat gondolkozott s ennél fogva sokat is tudhatott e kérdés fölől s a ki véleményét nyíltan kimondotta, s a kit sem a haszonlesés, sem a félelem, sem mások el nem tántorított az igazság kimondástól.

Ilyen vezetőnek tarthatjuk *Kálvin Jánót*.

Kálvinnak reformatói munkája közben szünet nélkül készen kellett lenni arra, hogy minden kivel szemben véde i tudja magát és igazolni tudja a hitújítás szükséges voltát, mert ezt mind untalan számon kérték tőle is, mint a többi reformatortól. De egy alkalom még is tüze esebb és kimerítőbb válasz megírására sarkalta. Nevezetesen *V. Károly* német császár 1544 re birodalmi gyűlést hívott össze Speyerbe, és ezen a gyűlésen a hitújítás hívei a vallás ügyének tárgyalását is kivánták. Szükséges volt tehát, hogy a vallásra és egyházra tartozó nézeteiket kellő viágitásban a birodalmi gyűlés elé terjesszék. Ennek elkészítésére Kálvint bízták meg a ki lő 3 ban megírta „Az egyház reormálásának szükségességéről“ szülő munkáját melyet a reformatió vezető emberei el is fogadták avégett, hogy a gyűlés elé terjesszék. Ebből a munkából láthatólag három dolog volt főképpen olyan, a miért a reformatiónak, meg kellett történni.

Első ezek között a szentírás kérdése, a szentírás magyarázatának és használatnak módja. Tudva levő, hogy a katolikus egyházban a hitre, a cselekedetre, az üdvösségre nézve nem csak a szentírás a kutfő, hanem az egyházban kifejlett szájhagyomány is, mely végre felül kerekedett a biblián és legfőbb forrásnak lett kihirdetve. A szentírást ennek az utasítása szerint magyarázták; végül pedig kivették a hívek kezéből és megtiltották annak olvasását. Ezért mondja Kálvin a reformátorok nevében, hogy „a keresztyén tudomány annak kutfejei, a melyekből a mi vallásunk igazsága, a melyekből Isten tiszta és törvényes tisztelete, melyekből az emberiség üdvössége csörgedezik, majdnem végkép meg voltak semmisítve“ 5. l.

„Mert miben áll a biblia szerint Isten helyes tisztele e? Abban, hogy ötet ismerjük el minden erény, igazság, szentség, bölcsesség, kegyesség egyedül való forrásául, hogy mindent egyedül tőle várjunk, mindent egyedül ő benne keresünk, mindent egyedül ő neki szenteljük“ Ehez járul aztán a keresztyénnek önmegalázása Isten előtt és engedelmesség ő iránta ugy a mint a Jézusnak és az apostoloknak a tanításából következik. És ebben a dologban Isten és ember között nem lehet más közben járó csak egyedül a Jézus Krisztus. Ember az Isten iránt való bizalmát, alázatosnak, hódolatának az imádság által adhat

kifejezést. De ettől a tanítástól az egyház eltávozott. Egy időn túl nem csak Istent kezdték imádni a tudatlanok, hanem Istennel vegyesen az angyalokat, elhalt embereket is, a kiket tetszés szerint védő szentjöknek választottak. De nem csak azok szellemét, emlékét imádták, hanem képeit, szobraikat is, melye-

helyett adtak ebben Krisztusnak is, úgy eltűnt a tömegben, mint valami közpap. S miért történt ez? Bizonyára azért, mert a tömeg nem értette meg az Isteni kijelentés erejét, azt, hogy a kik Krisztus nevében imádkoznak Istenhez, azoknak kéréseik meghallgatásra találhatnak, de minden más imádkozás méltatlan

Hegedüs Sándor

1847—1906. Kiváló államtérfti és egyházi főgondnok.

ket tehát olyan tiszteletben részesítettek, a milyenben Istent akarták részesíteni, a milyen egyedül csak Istent illetheti meg. Az emberek megfedekeztek Krisztusról, az egyedüli közbejáróról, s a saját maguk által választott szentekhez járultak, hogy ezek által nyerjék meg Istentől, amit ohajtottak. És ha „néha

Istenkezés Krisztushoz. Az egyház e dolog felől nem világosította fel a hiveket, hanem elnézte, eltűrte, hogy bizonytalanságban tévelyegjenek, sőt elősegítette a tévelygést az által, hogy megengedte a szentek képeinek és szobrainak felállítását. Ez pedig az evangéliumi keresztyénség tanítása szerint nem egyéb

bálvány imádásnál, melyet az ő és új testamentum egyformán kárhoztat és tilt.

A keresztyén hittudományoknak Isten igaz tisztelete mellett egy másik főága az, amely arra tanít meg bennünket, hogy üdvösségünket hol és miképen keressük?

Az üdvözülésre az evangéliumi és apostoli tanítás szerint első lépés annak megismerése és bevallása, hogy az ember születésénél fogva gyarló, a jóra is, a rosszra is egyformán hajlandó, hogy csak magára hagyatva az isteni kinyilatkoztatás segélye és a Szentlélek ereje nélkül az idvességre el nem juthat. De eljuthat úgy, ha hittel fordul Istenhez, és bizik abban, hogy az ő végtelen szeretete és kegyelme kipótolja benne azt, ami az ő gyengeségéből hiányzik az üdvösség elnöérésehez. Így tanította ezt Pál apostol, de ezzel szemben az egyház azt a tant hirdette, azt a gyakorlatot fejlesztette ki, hogy „jó cselekedetekkel kell megnyerni Isten kegyelmét, hogy jó cselekedetekkel lehet megszerezni az örök életet, hogy vakmerő és gögös dolog bizakodnunk az üdvösségben, ha jó cselekedetekkel lehet megszerezni az örök életet, hogy vakmerő és gögös dolog bizakodnunk az üdvösségben, ha jó cselekedeteink nem szólnak mellettünk, hogy jó cselekedeteink elégtételt képezhetnek Isten előtt, hogy a bűnbánatot nem Istennek ingyen kegyelméből nyerjük, hogy a jó cselekedetek az örök üdvösségre érdem szerzők, de nem azért, mert Krisztus érdemeért ingyen beszámítja nekünk Isten a mi megigazulásunkra, hanem — saját érdemeinkért, — hogy a bűnbocsánat megnyerésére lehetnek az embernek elégtévő jócselekedetei és ezeket csak pótolhatják, de nem helyettesíthetik a Krisztus és vértanúk érdemei. Bizonyos, hogy mielőtt Luther feltűnt, ez az Istenetlen vélemény az egész világot megigézte“. A reformationnak tehát az volt a feladata, az volt a célja, hogy kimutassa, mennyire eltér ez a tan az evangéliom és az apostolok tanításától; hogy tehát az embereket arra vissza vezessék, szükséges volt őket a téves út felől fölvilágosítani és épen ezt tették meg a reformátorok.

II.

Szükséges volt továbbá a reformatio sakramentumok (szentségek) miatt. Az egyház ugyanis hét szentséget fogadott el, melyek közül csak kettőt rendelt a Krisztus, a többi emberi tekintély alapította. Krisztus által rendelt sakramentum (keresztség és urvacso) is meg volt változtatva, „Tiszta és világos előttünk, hogy Krisztus mit, hogyan parancsolt e tekintetben, mondja Kálvin, de az egyház ezt nem tartja meg“. A keresztelestől nem is szólva, az urvacsojánál való eltérések ebben állanak: „Mig Krisztus parancsolata szerint a hívőknek egymás közt kellene kiosztaniuk az Úr teste és vérenek jegyeit, az, ami a misében végbemeget, inkább kizárásnak nevezhető. Mert eltávolodik a pap a hívektől, hogy külön költse el azt, amit

a község előtt tartozott volna kiosztani. Aztán mintha Áronnak valami utóda volna, szinleli, hogy a nép bűneinek kiengesztelésére áldozatot mutat be. Hol tesz áldozat ról valaha említést Krisztus? Azt parancsolja, hogy vegyünk és együnk. Ki engedi meg az embereknek, hogy a vételt felajánlássá változtassák? Honnét ez a változás, ha Krisztusnak örök és változhatatlan parancsa meg nem hajol az emberek vakmerővélekedése előtt? Ez bizonyára nagy baj... de még nagyobb, hogy Krisztus halálának hatását haszontalan színházi cselekményre ruházták át; az örök papság méltóságát Krisztustól elragadták, hogy embereknek adhassák. Ha pedig valaha úrvacsorára hívják a népet, csak fele részére bocsátják. Mi ez? Krisztus a poharat mindenkiért itta ki s azt parancsolja, hogy mindenki igyék belőle; ezek az emberek ellenkezőleg megtiltják a hívek gyülekezetének, hogy a kelyhet csak érintse is. Így azok a jelek, melyeket Krisztus tekintélye föloldhatatlan kötelekkel fűzött össze, emberi önkény által szét vannak választva“. Nagy hibája még a sakramentumok ilyen módon való kiszolgáltatásának az is, hogy „a népet csak a ceremóniák látványosságában részesítik, anélkül, hogy annak értelmét és igazságát megmagyaráznák. Ha hát egyéb semmi sincs a nép előtt, csak a haszontalan cselekvés, melyekkel csak a szemet tarják jól, s nem hall semmi tanítást, ami az igazi célhoz vezérelné, magára a külső cselekményre szegezi figyelmét és azon csüng. Innen van aztán az a borzasztó tévelygés, hogy nem törődnek se bűnbánattal, se hittel, se magával Krisztussal, mintha a sakramentumok magukban elégségesek volnának az üdvösségre, a jegyeket úgy ragadják magukhoz, mintha ezek az általuk jelzett dolgok lényegei volnának“. Az itt levő okoskodást azonnal érthetőbbé teszi a következő hasonlat. Ha tüzet csinálunk, ha gyertyát, lámpát gyújtunk, nem kell magyaráznunk, hogy miért tesszük ezt, mert érzései és tapasztalatai útján mindenki azonnal belátja és megérti, hogy mire való az. De nem így van ez a sakramentumokkal. Ezeknek az értelmét és jelentőségét magyarázni kell, miként azt apostolok és az első keresztyének is tették, mert különben pusztán cselekmények maradnak a hívek előtt. Es „az a félreértés akkor nemcsak a tudatlan nép között vala elterjedve, hanem az iskolákban is, hogy a sakramentumok magukban hatásosak, csak mi, akiknek kiosztanak, ne álljunk működésüknek ellenehalálos bűnnel“. (11—19.)

Aztán nemcsak abból állott a hiba, hogy az urvacso a igaz, való jelentősége és értelme felől tévedésben tartotta az egyház a híveket, hanem még nagyobb visszaélés történt azáltal, hogy a vallásos cselekvények, melyek ünnepélyes tisztelet tárgyai gyanánt voltak rendelve, közönséges adás-vevés tárgyát képezték, mintha nem is lettek volna más célra alkotva, minthogy keresetet nyújtsanak. „Ez az adás-vevés sem történt titokban, vagy legalább az illendőség határai között, hanem nyilván, mint valami o-

szágos vásáron. A mise némely vidéken nagy fövedelmet hajtott a papoknak. Más vallásos szokásoknak is megvolt állapítva az áruk. Így végre a templomok semmit sem különböztek az üzlethelyiségektől és nem volt a szentségeknek olyan szava, a mi pénzért kapható ne lett volna. Így találta akkor Kálvin a vallásos életet és a szentségek kezelését. És ha megemlékezünk arról, hogy Luthert a reformatio megkezdésére éppen a Tetzel János eljárása kényszerítette, aki megbötránkoztató módon árulta a bűnbocsátó cédulákat, nincs okunk kétkedni abban, hogy Kálvin előadása megfelel a valóságnak.

III.

Szükségessé tette a reformatort még az egyház-kormányzat sok hibája is.

Kálvin nézetei az egyházkormányzatról a következő pontokban találhatók: „A püspököket, lelkipásztorokat, — Pál apostol tanúsága szerint, — Krisztus azért állította az egyház élére hogy igaz tudománnyal azt építsék. Ezen szabály szerint az egyháznak nem igaz lelkipásztora az, aki a tanítás kötelezettségét elmulasztja. És úgy találja, hogy az ő korában majdnem mindenik lelkész másra tolta a tanítás terhét bár a pásztor nevet viseli. A püspökök közül tán a századik sem vállalkoznék a tanítás terhének elhordozására. „De ez nem is csodálni való, mert a pöspökségek valóságos satrapiákká süllyedtek; mert az alsó papok haszontalan, Krisztus parancsával ellenkező cselekményekkel töltik be tisztóket, vagy követve a püspökök példáját, a reájok nehezedő gondot a márok vállára vetik. Ezért a papság bérbeadása ép oly szokásos, mint az ingatlan birtoké . . . Pedig Krisztus rendele-e szerint püspöki vagy pásztori címre nem tarthat számot az, aki nem legelteti nyáját az Úr igéjével. (20. c)

De a tanítást tehát elmulasztotta a papság, de milyen volt az életmódjuk? Könnyen lehet gondolni, hogy ebben se voltak jobbak, mint a tanítás, az igehirdetés kötelezettségének teljesítésében. És Kálvin erről erételjes, megdöbentő rajzot ad, annyira, hogy jobbnak látom azt itt mellőzni, és Kálván művére utalni azokat, a kik ezt ismerni óhajtják.

Nem kisebb visszaélést láttak a reformatorok az egyházi hivatalok betöltése körül, a mely általános botránykozás köve volt a hívők előtt. Nem tanultság, nem szolgálat által szerzett érdemek alapján léptek elő az egyházi tisztségekben, hanem kinek, kinek a a hogy sikerült, alkudozás, piszkos csuszás, mászás által kaparították meg a jobb hivatalokat.

A legnagyobb veszélynek látták azonban a reformatorok az egyház azon követelését, hogy a hívek feltétlenül engedjenek minden kijelentéseinek. És ebben az egyház túltett minden valaha létezett hatalmasságon. „Mert vajon melyik zsarnokság élt valaha

annyira vissza alattvalói türelmével, hogy a mit parancsol, azt égi szózat gyanánt fogadtatta volna velük? A zsarnokok — kétségtelenül — bármi parancsot adnak ki, engedelmességet várnak. Ezek (a kath. papok) azonban sokkal többet kívánnak. Azt kívánják, hogy szentlélek szózatánaa higyjük, midőn ránk akarják erőszakolni képtelen ábrándjaikat.“ (23. 1)

De nem folytatom tovább e szemelvényeket. A ki előtt bec-e van a lelkiismereti szabadságnak, a ki értéke szerint becsülni tudja azt a szellemi és erköcsi sikert, a mit az emberiség számára a reformatio kiküzdött és talán biztosított is, az bizonyára nagy haszonnal fogja olvasni Kálvinnak az egyház reformálásának szükségességéről írott munkáját, Az eredetileg latinul írt munkát Czeglédi Sándor pápai ref. kollegiumi tanár sikerülten és jó magyarsággal fordította nyelvünkre. Kapható Kiss Tivadar könyvkereskedésében Pápán. Ára 80 fillér.

Lakatos Sámue’.

Az imádság.

Isten!

Szó kell-e neked, hogy érts? Messzehangzó

Kiáltó ének, felzúgó harangszó?

S ruha megszakgatás és térdreomlás:

Hogy láss?

Neked?

Ki önmagunknál jobban értesz minket

Ki megszámlálod vergődéseinket

S tudod, hogy minél sulyosabb a bánat:

Szavakká annál nehezebben válhat.

— S Téged ne kötne össze erősebben

A sebzett lelkü szegény halandóval,

Minden betanult lemorzsoltt imánál:

Egy könny . . . Egy sohaj? . . .

Jörgné Drackócy Ilma.

Körut az ifjusági egyesületekben.

Az ifjuság gondozása legelső rendü feladata minden nemzetnek. E kötelesség egyház és iskola végezi teljes hűséggel, nagy lelkiismeretességgel.

Az iskolából kikerült ifjuságnak tömörítését ujabban miniszteri rendeletek is sürgetik s így érthető, hogy minden valamire való községben föltalálható ezen egyesület.

Érdekes vendége volt a mult héten a kézdi járásban szervezett ifjusági köröknek Kónya Gábor titkár személyében, ki az ifjusági világszövetség genfi központjának megbízottja s Magyarország területére kiküldöttje.

Kézdivásárhelyre e hó 10-én a déli vonattal érke

zett meg s este már a Konfirmáltak Egyesületében gyönyörű előadást tartott Jézusról.

Csütörtökön délután Felsőcernátonba rángult ki s az alig 1 óra alatt összegyűjtött negyszámu közönségnek az ifjúsági egyesületek keletkezését és szervezetét adta elő. Bölöni Vilma, Fülöp Szabina és László Mari szavallatai tették változatossá az előadást s végül Megyaszi Mihály mondott szívbéli köszönetet a fáradságot nem ismerő lelkes ifju titkárnak.

Kónya Gábor további utjában Felsőcernáton volt a központ. Innen ment le Alsócernátonba, hol azonban a vörheny miatt gyűlés nem volt tartható. Innen nézett át Ikafalvára Megyaszi kíséretében, majd pénteken délután Dálnokba, hol szintén az iskola egyik tanterme megtelt érdeklődő közönséggel.

Benkő József tanító énekelte egy pár szép darabot, majd Kónya titkár beszélt el jövelele célját, melyet nagy figyelemmel hallgatott és tapssal jutalmazott a hálás közönség. Darkó igazgató köszönő szavai után Megyaszi Mihály állt föl, hogy apróra előadja azon fontos indokokat, melyek követelőleg sürgetik a székelly ifjúság vallás-erkölcsi tovább nevelését.

Este 7 órára már Albisban termelt az utazó társaság, melyet nagy türelemmel várt a hatalmas sokaság. Bathó János tanító meleg szavakban köszöntötte a Budapestről ily messze utra jött, közénk látogató buzgó titkárt. Megható szép énekek után Kónya Gábor bibliai magyarázatot tartott, melynek minden szavát nagy áhitattal leste és fogadta a figyelmes hallgatóság. Majd Megyaszi Mihály tartotta meg előadását a székelly iskola viszonyokat, az ifjúság nevelését stb. ismeretve s minden nyomorúságunk és bajunk kuforrásául az erkölcsi erényekben, vallásosságban való megfogyatkozásunkat tüntetve föl a közönség élénk tetszésétől kísérvé.

13-án Maksa és Eresztevény következett soron, hol azonban az idő rövidege miatt ezen alkalommal előadások nem tartattak. Estére Sepsiszentgyörgyre utazott Kónya titkár, hol vasárnap d. e. prédikált a templomban, délután pedig rendes ifjúsági előadást tartott.

Nagy és lelkiismeretes munkát végzett tehát Kónya Gábor, melyért minden nemes gondolkozásu egyén hálás köszönetére tette magát érdemessé.

De hálás lehet megjelenéséért maga a nagyközönség, a társadalom is, mert az ily megjelenések kiválóan alkalmasak arra, hogy az ifjúság további gondozásának óriási fontosságú problémáját napirendre tűzzék, mielőnk állítsák.

Bizony, ha a székelly megsemmisülni nem akar, azon esetben a jövő nemzedékre, annak nevelésére kétszeres súlyt kell fektetni s nem szabad megelégedni csupán az iskolával, hogy onnan kiszabadulva az ifjúság, még azt a kevés fundamentumot is lerombolja, melyet ott épített.

Az egész székellységnek erkölcsi ujjászületésre

van szüksége, melyből foly aztán az anyagi jobblét. Ezen nemzet védő, mentő munkát pedig alulról, az ifjúságon kell kezdeni.

Ezért nem tudjuk eléggé melegen mindenek figyelmébe ajánlani ezen egyesületeket s ezért mondunk köszönetet Kónya Gábor titkár urnak buzgó fáradozásáért ezen az uton is.

Hogyan kell bibliaolvasókört szervezni ?

(Dr. Fries Károlynak, a ker. diákok világszövetsége elnökének előadása az almádi-i diákgyűlésen 1908. július 3.)

Fölteszem, hogy mindnyájan, kik itt jelen vannak, szükségesnek tartják a bibliaolvasást és a biblia naponkénti tanulmányozását. Ha ezt valaki megteszi, lelki növekedésére szolgál. Amint azonban van együttes közös imádság, úgy van közös bibliaolvasás is. Ha többen együtt tanulmányozzuk a bibliát, akkor sokszoros alkalmat szerünk magunknak alapos és hasznos tanulmányozásra. Amit az egyik meg nem látna vagy könnyen félreértene, a másik könnyebben meglátja s megérti helyesen. Alkalom ez továbbá arra is, hogy másoknak szolgálhassunk. Nemcsak arról van szó, hogy a magunk vagy mások ismereteit gazdagítsuk, hanem arról is, hogy ezáltal olyan személyes összeköttetésbe léphetünk másokkal, mely sok áldásoknak készítheti elő utját s mindenekfelett így tanulhatod meg, hogy mi az egyénnel való munka, mit Jézus oly csodásan tudott teljesíteni.

Ezek a közös biblia-tanulmányozásnak a leglényegesebb áldásai. Nem kevésbé fontos azonban az is, hogy a közös biblia-tanulmányozás növeli az érdeklődést és változatosságot, továbbá szoktat bennünket a rendszerességhez és végül, ha a vezető ügyes, sok időt tudunk megtakarítani.

Részemről azt hiszem, hogy leghasznosabb a tanulmányozásra a következő módszer. Válasszunk egy könyvet a bibliából és osszuk fel megfelelő részekre. E részeket osszuk fel hat kisebb részre, hogy a kör tagjai otthon minden nap olvassanak s a hetedik napon — nem kell, hogy ez éppen vasárnap legyen — jöjjenek össze s vegyék át alaposan együtt az elmúlt hét anyagát s mindenik adjon számot tanulmánya eredményéről. Például: Ha felosztjuk a cselekedetek könyvét 25 részre (ennyi hetet számítva az iskolai évre) az első hét tárgya lenne: „Az egyház megalapítása“ E tárgyat a következő részekre lehet felosztani:

1. A feltámadott Jézus elfoglalja helyét a dicsőség trónusán. Csel. 1: 11—.
2. Az egyakarattal való ima. Csel. 1: 12—14.
3. A hiányt kitöltik az apostolok. Csel. 1:15—26.
4. A Szent Lélek kitöltetése. 2: 1—13.
5. Az első predikáció. 2: 14—25.
6. Annak eredménye. 2: 32—41.

A bibliaolvasó körnek ne legyen több tagja, mint 12 és ne kevesebb, mint 6. Nem szükség, hogy

mind határozott keresztyén legyen. Van evangelizáló bibliatanulmányozás és van olyan is, mely képez erre azon célból, hogy vezetőket neveljen. Természetes, hogy e két különböző jellegű kör, különböző tárgyakat választ. Evangelizáló körökben igen alkalmas foglalkozni Márk evangéliumával, vagy valamelyik más evangéliummal. Képző körökben a Cselekedetek könyve, vagy valamelyik apostoli levél, vagy valamely ótestamentomi könyv felel meg a célnak.

A bibliatanulmányozó körben kell lenni egy vezetőnek és egy titkárnak. A titkár teendője nagyon egyszerű. Összeírja azokat, kik b. t. körben részt óhajtanak venni, ügyel arra, hogy ki hiányzik és utánuk jár, hogy miért nem jöttek. Gondoskodik arról, hogy legyenek énekes könyvek, térkép stb.; bibliát mindenki hozzon magával.

A vezető alaposan elkészül az illető fejezettel úgy, hogy ha senki sem készülne el jól, semmi lényeges dolog el ne maradjon a beszélgetésből. Nagy hiba, ha mindig csak a vezető beszél. Még nagyobb hiba, ha prédikációt tart. Ébressze fel társai érdeklődését, tegyen fel kérdéseket, hogy minél többen hozzászólnak. A kérdések száma se legyen túl sok más forrásból, hogy új és érdekes világításba tudja helyezni a tárgyat.

Hasznos dolog időnként ismétlést tartani s egy órát arra szentelni, hogy átvegyük az addig tanulmányozottakat.

Akár magánosan, akár másokkal együtt tanulmányozzuk a bibliát, a gyakorlati szempontot tartsuk szem előtt mindenképp. Úgy közelítsünk a bibliához, mint az élet kenyéréhez, melylyel táplálkozni kell s nem analizálni. Ha valaki a legpontosabban megtudja állapítani, hogy mily elemekből áll egy darab kenyér, azért éhesen maradhat. Ennie kell, különben éhen hal! Nem feltétlenül szükséges tudnunk a kenyér vegyi összetételét, ha meg akarjuk enni. Hagyjuk e dolgot a tanároknak, vegyésznek, physiologusoknak; ők bajlódjanak a „hogyan“ és „miért“ kérdésekkel. Mi arra igyekezzünk inkább, hogy lelkünk táplálékot nyerjen. Ez nehéz lehet különösen a theológusoknak, akik arra vannak hivatva, hogy másoknak szolgáljanak lelki táplálékkal. Hallottam, hogy szakácsok megcsömörtenek némely ételtől, éppen mivel mindig azt főzik és mégis szükséges, hogy a szakács is egyék, különben főzni sem tudná s élni se bírna.

Igyekezzék a vezető úgy vezetni a tanulmányt, hogy az ne csapjon át haszontalan vitába, hanem szolgáljon tápláló eledelül az örök életre.

A helyett, hogy egyéb elméleti részletbe mennék, bemutatom, hogy képzelek egy bibliatanulmányozó órát.

Tárgy: Jézus Krisztus, példányképünk a keresztyén munkában.

Mennyi idős volt Jézus, midőn megkezdte nyilvános munkáját? Luk. 3:23.

I. Hogyan készült e munkára?

1. Ugy, hogy otthon hiven teljesítette kötelességeit.

2. Kézimunkával, mely fejleszti az érzékeket a pontosságra és tervszerűsége.

3. Tanulta az írásokat.

4. Imádkozott.

5. Vizsgálta a természetet és az emberi életet. Csak így tudhatott beszélni a liliumokról, madarakról, a fűről, a fügefáról, a szőlőtökéről, a magvetőről, a piacon játszó gyermekekről, a halászokról stb.

Mit tett mielőtt a munkához fogott volna? Megkeresztelkedett. Máté 3:13—15. Sokszor hivatkozott arra, hogy ő küldetett. A keresztelésnél hangzott a küldő szózat az Atyától. Ján. 5:30; 6:38; 7:16; 18; 12:49; 14:24; Pál is hivatkozik e küldetésre: I. Kor. 1:1; Gal. 1:16; I. Tim. 2:7. S e küldetés igen fontos mindnyájunk életében. Szomorú látvány az öncsinálta predikátor.

Még valami történt Jézus megkeresztelkedésekor. A Szent Lélek kitöltött reá. Luk. 3:22. Ez is szükséges annak, ki munkálkodni akar, (Luk. 24:49; Csel. 1:8.) még pedig azért, hogy

1. bizonyosságot tehessen Krisztusról. Csel. 1:8. Ján. 14:26; 15:26; 16:13; 14.

2. hogy erőt nyerjen a munkára. Csel. 4:31.

3. hogy vezetést nyerjen. Csel. 16:6—10.

II. Mi volt Jézus munkájának célja? Hogy keresse és megtalálja ami elveszett vala. Luk. 19:10.

E tekintetben fáradhatatlan volt: Ján. 4:6; 31—34. Ján. 5:17; 9:4. Márk. 6:31.

Gondoskodott arról is, hogy közben legyen pihenése neki is tanítványainak is. Márk. 6:31. Sokan azt hiszik, hogy tetszik az Istennek, ha agyondolgozzák magukat. Ez nagy tévedés, mit csak úgy lehet elkerülni, ha követjük Jézust abban, hogy

III. legyen munkánk tervszerű „Az én időm“, vagy „Az én óráim“ kifejezések határozott bizonyítékai annak, hogy Jézus tervszerűleg munkálkodott. Ján. 2:4; 7:6; 13:1; 17:1. Jézus munkatervét könnyen felismerhetjük az evangéliumokban: Egy ideig Galileában munkálkodott. Ezen időben gyűjtötte össze tanítványait s tanította őket néha a tömeg hallatára, néha külön. Azután elküldé a tizenketőt, hogy végezzenek bizonyos munkát. Majd elvonult velük északra Caesarea Filippibe, hol megjelenté nekik szenvedéseit. Ezután elküldé a 70 tanítványt s végül felbátorítván magát Jeruzsálembe ment s ott állandóan munkálkodott (azelőtt volt már ott néhányszor rövidebb időre) földi élete végeig.

Igy azután nyugodtan mondhatta: „Atyám elvégeztem a munkát, melyet reám bízál, hogy végezzem azt. Ján. 17:4.

De nem csak nagy dolgokban, hanem kicsicsekben is tervszerűen járt el. Ján. 6:0.

IV. Munkája végzésében milyen elveket követett? Van két bibliai hely, mely együttvéve világot vet e kérdésre: Máté 14:14. Könyörületességre indula és és gyógyította betegeiket. Ugyanezen fejezetben olvasuk azt is, hogy kenyeret adott az éhezőknek. Egy szóval Jézus, hogy úgy mondjam, sociális módon kezdé munkáját s tényekben juttatta kifejezésre nagy szeretét. Ha megakarunk győzni valakit Isten szeretetéről, akkor meg kell mutatnunk neki azt a szeretetet oly alakban, amint azt megérti. Magának a pusztának szónak nincs értéke e tekintetben. Hudson Taylor (volt híres kínai missionárius) mikor szegénydiák volt felkeresett egy családot, a család nagy bajban és szegénységben volt. Hudson Taylor igyekezett vigasztalni őket s beszélt nekik az Isten szeretetéről. Beszélt, beszélt, de tudta, hogy ez nem ér semmit, hanem szükséges, hogy hozzányuljon a pénzéhez is. Ez pedig kevés volt, csak egy öt koronás. Neki is szüksége volt rá; küzdött magában s végre is győzött a szeretet. A pénzt mind odaadta. Isten gazdagon kárpótolta érte.

(Folyt. köv.)

Isten igéje.

Uram, a te útaidat mutasd meg.

Zsolt. 25. 4.

Ki mutatja meg nekem azt az utat, amely e tévedésekkel, gyarlóságokkal telt életben leghelyesebb irányban vezet keresztül? Látom az embereket nehéz verítékezésben, itt is, ott is sulyos terhek alatt nyögni — keresni a boldogságot. Az egyik ezt az utat, a másik a másikat választja. Elindulnak . . . visszafordulnak . . . panaszkodnak, mert a mit kerestek, nem találták meg.

Ki mutatja meg nekem ezt az utat, a melyen haladnom kell, hogy reményeim beteljedését is megérhessem? A választás igen nehéz s pedig ettől függ szerencsém, boldogságom, mindenem és az a nagy kérdés, hogy vajjon üdvözülök-e vagy elkárhozom? Jaj lenne nekem, ha a hosszas, fárasztó, küzdelmes keresés után, fáradtan, csüggedt kétségbeeséssel azt kellene bevalljam, hogy minden hiábavaló volt; életem kárba veszett. Ki lesz az, aki nehéz óráimban kézen fog s szól: „Jöjj, én a célhoz vezetlek?“

Én lelkem, nyugodj meg. Csendesedj zaklatott szívem! Nem hallod annak szavát, a ki téged néven szólít s hív? Vond el figyelmedet a portól, a földi égtől s figyelj. Nézz fel az ég felé. Onnan hangzik alá a biztatás: „Én teremtettelek tégedet, én vagyok te életed, én vagyok boldogságod s végcélodhoz is, az üdvösséghez én vezetlek el. Törvényemnek engedel-

meskedik minden: a csillagok is, a pórszemek is; az én kezemből jön a szív megdobbanása s a virágillatnak is az én leheltem ad erőt. Egyedül csak te maragnál távol tőlem, téged vetnélek meg s nem vennék semmibe? Jöjj, kövess engem s szavaim hassák át szivedet és keltsenek fel csöggédésedből s hitbéli tétlenségedből.

Óh Uram, lásd meg aggodó lelkem töprengését!
Azért, óh Uram, a te útaidat mutasd meg!

Tóthfalusi József.

Kegyesség útja.

Késő . . .

Egy fiatal leány nagy nyugtalanságában hánkodott egy éjjel ágyában. Lelkének állapota nyugtalanította, érezte, hogy eddigi élete haszontalan élet volt, s hogy Istennek Lelke megtérésre szólítja. Gyertyát gyújtott, fő kelt s azt írta jegyzőkönyvébe. „Má-hoz egy évre teljesen átadom magamat az Urnak“. A várt lelkinyugalom azonban még sem akart megjönni. Ismét fölkel, s az előbb írt szavak alá ezt írta: „Má-hoz egy hónapra“. De még így sem tudott megnyugodni, s ezt írta alá: „Má-hoz egy hétre“. Reggelre kelve rossz álmunk gondolta az egészséget, ha jegyzőkönyvének lapja bizonyosságot nem tett volna az éjjeli lelki küzdelemről. Aznap este alkalma nyílt, hogy egy táncmulatságba menjen s teljes lélekkel belevetette magát a világi gyönyörűség forgatagába. Megfázott s meghalt, mielőtt a kitűzött határidő, az egy hét eltelt volna, utolsó szava ez volt: „Késő“. Koporsója fölött Tennysonnak ezt a híres dalát énekelte Mr. Sankey (Moodynak nagy amerikai evangélistának kísérő társa, ki gyönyörű énekhangjával segített a lelkek megnyerésében):

Késő az éj, szél zúg s csillag sem ég.

Ha késő is, eresszettek be még!

— Késő, késő! nem eresztünk be már.

Mécsünk kialvék . . . Késő már! — E bünt

Tán megbocsátj' a vőlegény nekünk . . .

— Késő, késő! nem eresztünk be már.

Nincs mécsünk, ah! késő az éj s hideg,

Eresszettek, mécsünket gyújtni meg!

— Késő, késő! nem eresztünk be már.

A vőlegény kegyes, mondják, s szelid.

Eresszettek, csókolni lábait!

— Késő, késő! nem eresztünk be már.

(E kis dalt Szász Károly fordításában közöljük.
Lásd: Tennyson, Királyidyllek.)

HIREK.

Olvassuk rendszeresen a Bibliát.

(Heti utmutató a Biblia-olvasáshoz.)

A csüggedés mocsara.

1909. FEBRUÁR. 15. Hétfő. A csüggedt Ilyés. I. Kir. 19:1-8.
 16. Kedd. Három keserves nap. Ap. csel. 9:1-11.
 17. Szerda. Egy megkeseredett lélek. Zsol. 42:1-6.
 18. Csütörtök. Egy föl szabadult lélek. Zsol. 91.
 19. Péntek. A hit győzelme. Róm. 5:1-5.
 20. Szombat. Állandó békeség. Fil. 4:4-7.
 21. Vasárnap. A csüggedés mocsara. Zsol. 69:1-4, 13-18.
 Zsolt. 40:1-3.

Mi okozott nálad csüggedést?

Hogy győzted meg azt?

Hogyan tanulunk meg jobban az Úrbaa bizni.

Belmísló.

1909. FEBRUÁR. 22. Hétfő. A magvető és a mag. Máté 13:3-9.
 23. Kedd. Megbízatus. Jer. 1:4-10.
 24. Szerda. Kiáltó szó. Ezs. 40:1-11.
 25. Csütörtök. A misszionárius ereje. Ezs. 3:4-11.
 26. Péntek. Akadályok legyőzése. Ezs. 27.
 27. Szombat. A misszionárius tusakodása. II. Tim. 2:1-7.
 28. Vasárnap. Belmísló. Préd. 11:1-4.

Belmísló a bevándorlottak közül.

Mit teszünk az idegen ajknakért hazánkban?

Mai kettős számunk késedelmes megjelenéséért, amely szerkesztőnk betegsége miatt történt, elnézést kérünk.

Kálvin születésének 400-ik évfordulója. Mint már megirtuk, Kálvin János születésének 400-ik évfordulója alkalmából nagyarányú ünnepek lesznek Genfben, a reformátor hazájában. A rendező bizottság, mely a legszélesebb körű intézkedésekkel igyekszik az ünnepek méltóságát és sikerét biztosítani, most küldötte szét a meghívókat az egyes országok protestáns egyetemes egyházaihoz. A magyarországi ref. egyetemes egyház konventjének elnökségéhez és tagjaihoz érkezett meghívó-levél és program szerint az ünnepek sorrendje a következő:

1909. július 2. A kiküldöttek érkezése. Este 8 órakor Doumerguet tntanbani tanár értekezése Kálvin lelkeszi munkájáról. — Július 3.: Reggel 9 órakor a kiküldöttek ülése Este jubileumi cantate. — Július 4.: Istentisztelet a különböző templomokban. Délután gyermek-ünnep. Július 5.: Doktori avatás a College-n, A collegium 350. évfordulója Július 6.: A nagy emlékü alapkövének letétele. Weiss N., a francia protestantizmus történelme egyesületének titkára értekezik a „Retorm és modern gondolat“-ról. — Július 7.: Sétahajózás a tavon. Július 8., 9. és 10-én Egyetemi ünnepek és Kálvin akadémiajára 350. évfordulója. A kiküldöttek nevei április 30-ika előtt közlendők a rendezőséggel. Azok, akik a kiküldöttekhez kívánnak csatlakozni, szintén szívesen látott vendégek lesznek s a rendezőség mindent elkövet, hogy a jubileumi ünnepek alatt genfi tartózkodásuk megkönnyíttessék. A jubileumi bizottság az érdeklődőknek szívesen ad az ünnep

programjára és a hozzávetőleges költségekre vonatkozólag minden szükséges felvilágosítást A jubileumi bizottság címe: Consistoriumi iroda, 1. Taconnerié, Geneva.

Hol ingyen esketnek és temetnek. Temesvári levelezőnk írja, hogy az ottani ref. egyházközség legutóbb tartott közgyűlésének egyik legkimagaslóbb pontja. Szabolcska Mihálynak a költő papnak az az indítványa volt, hogy a szegényektől se temetkezési, se esketési stólat ne szedjenek. A nemes szívre valló, humánus indítványt a közgyűlés egyhangú lelkesedéssel elfogadta.

A londoni biblia-társulat kiküldöttjei be szoktak számolni érdekes tapasztalataikról s a biblia hatásáról a különböző népeknél. A sok távoleső országok közt, hol e küldöttek bámulatos kitartással és buzgalommal árusítják a szent könyvet, ujabban két hozzánk közel fekvő országról, u. m. Oláhország és Szerbiáról olvassunk jellemző eseteket. Felemlíti az illető kiküldött, hogy a művelteb osztály közönyös, de a földmivelő nép örömmel vásárolja s terjeszti egymás között a bibliát. Sőt a vevők közt török ember is volt, aki azután elragadtatással beszélt a szent könyvben olvasottakról. Voltak sok helyen kellemetlenségei, hogy a katolikus lakosság közt is árult, de azok a kik már vettek és ismerték a bibliát, mindig pártját fogják.

Iskolák az erdőben. Külföldről van szó. De vajon nem lehetne-e nálunk megkísérteni a dolgot? Ime a példa, melyet követni lehetne: Charlottenburg kezdeményezésére több nagyobb németországi és svájci város a gyenge testalkatu, vérszegény, vézna iskolás gyermekek egészségét helyreállítandó: ezek részére a közeli erdőben állított iskolát s májustól szeptemberig ezekben járattja s ott taníttatja a beteges gyermekeket. A tanítási órák számát megapasztották e tanulóknál, kik a nappal nagy részét a szabadban töltik sétálgatva, játszva az árnyas fák alatt, vagy alusznak, fekszenek a kényelmes hordozható ágyakon s kényelmes székeken. A gyermekek különben hazajárnak aludni, ott is vacsoráznak, reggeliznek, délelőtti és délutáni uzsonnájukról, valamint ebédjükéről a város gondoskodik. Ott főzet nekik az erdőben. Regelenként meghatározott időben és helyen összegyűlekeznek a sápadt gyerekek s utcai különvontokon vagy kocsikon tanítók, illetőlegi tanítónők kíséretében utaznak ki a városból s azután esetleg gyalognak is még egy kicsit. Különben pl. 1/4 órát bent az erdőben fekvő iskoláig. 3/4 órakor kezdődik a tanítás és tart 12-ig. Az egyik 1/4 óra közben uzsonna van. Ebéd után több órai pihenő, mire tejből és vajaskenyérből álló uzsonna következik. Azután 4-6 óráig természetrajzi magyarázatokkal kísért séta az erdőben. 6 órakor indulás vissza hazafelé. A tanítás szép időben kint a szabadban, rossz időjárásor pedig barakkokban tartják. A tanítás eredmény a tanítók szerint sokkal kedvezőbb, mint a városi iskolákban

volt. A tiszta levegőben való tartózkodás, az egyszerű, de egészséges ételmezés, a munka és pihenés arányos váltakozása pedig valóban alkalmas föltételei a beteges iskolás gyermekek egészsége helyreállításának. Ajánljuk e kérdést erdélyi egyházkerületünk tanügyi bizottságának gondos figyeimébe.

Világ folyása.

— **A pártviszály.** Az utóbbi napokban hirlapi cikkek révén erős ellentétbe került egymással a koalíció két pártja, a függetlenségi párt és a néppárt. Örvendetesen konstátálhatjuk, hogy ez az ellentét mindkét pártnak lojális nyilatkozataival véglegesen elsimitottnak tekinthető. A kölcsönös nyilatkozatok megállapítása és felolvasása a f. hó 22-én tartott pártértekezleten történt. A függetlenségi párt értekezletén Hoitsy Pál elnökölt. Bejelentette, hogy a tanácskozás egyetlen tárgya a pártvezetőségnek jelentése azokról a tárgyalásokról, amelyek a néppárt vezetőségével az ismeretes konfliktus dolgában történtek. Apponyi Altbirt gróf ezután a következő jelentést tette: A függetlenségi és 48-as párt, bár teljes elismeréssel viseltetik a függetlenségi sajtónak és jelesül a Magyarországnak a párt érdekében kifejtett működése iránt, még sem látja helyénvalónak, hogy a párt egyes hirlapi polémiákba beleavatkozzék. A párt elnöksége érintkezésbe lépve a néppárt elnökségével, kölcsönösen meggyőződtek arról, hogy egyik párt sem azonosítja magát a másik párt ellen intézett hirlapi támadásokkal. A párt ezt a nyilatkozatot egyhangulag tudomásul vette és ezzel az értekezlet véget ért. A néppárt értekezletén Ernst Sándor képviselő olvasta föl a nyilatkozatot, amely szövegében teljesen megegyezik a fönti nyilatkozattal, csupán ott van eltérés, hogy a néppárti sajtóról és az „Alkotmány“-ról szól.

Mi a „Vasárnap“ célja?

A „Vasárnap“ célja az, hogy legyen a mi olvasni tudó és szerető magyar és első sorban derék református magyar véreinknek komoly irányu, egészséges szellemi táplálékot adó, a világ dolgairól helyesen tájékoztató olvasmánya, a melyből tápot merítsen hitének, vallásos szükségletének; megismertesse teendőivel, hogy azok teljesítése által igaz keresztyén magyar ember lehessen,

Hogyan fizessünk elő a „Vasárnapra“?

A „Vasárnap“ előfizetési díja egész évre 5 korona, félévre 2 korona 50 fill., negyed évre 1 korona 25 fillér. Előfizetünk úgy, hogy megfelelő előfizetési díjat postán utalványozva a „Vasárnap“ kiadóhivatala címére Marosvásárhelyt, Szentgyörgy-utca 9. sz. címre elküldjük. A megrendelést célszerűen eszközölheti min-

denki a maga illetékes lelkésze útján is a ki szívesen fogja az előfizetési díjat hozzánk elküldeni. Ne hanyagoljuk el a megrendelést, hogy a lap küldésében fennakadás ne álljon elő. A „Vasárnap“ jutányos áron hirdetéseket is elfogad.

Főmunkatársak:

Bedőházi János orsz. képviselő Maros-Vásárhely
Dávid Gyula ref. lelkész Élesd
Dr. Dekáni Kálmán ref. tanár Maros-Vásárhely
Dombay Lajos ref. lelkész-esperes Gyula, Békésmegye
Dénes József ref. lelkész M.-Bölkény
Dr. Gidófalvy István kir. közjegyző Kolozsvár
Kenessey Ida Kolozsvár
Király Béla ref. lelkész H.-Bodon
Molnár Imre ref. lelkész Bardóc
Szuhay Benedek ref. lelk. és egyh. m. főjegyző Sajókápolna
Szentmiklóssy József ref. lelkész Rákóczi falva
Dr. Szász Károly árvaszéki bíró Maros-Vásárhely
Ifj. Szűcs Károly Matóles, Szathmármegye
Zih Sándorné Berettyó-Ujfalu
Tárkányi György ref. vallásnár Kolozsvár
Trozner Lajos ref. koll. tanár Maros-Vásárhely
S. Váradi Albert ref. theol. Kolozsvár
Uray Sándor ref. felső leányisk. vallásnár Debrecen

Agrár Takarékpénztár Részv.-Társ. Maros-Vásárhelyt.

Fiók-intézetek:

Csikszereda, Gyergyószentmiklós, Marosludas, Marosujvár, Nyárádszereda, Parajd, Sepsiszigyörgy, Székelykeresztur, Székelyudvarhely.

Befizetett alaptőke: 1500.000 korona
Takarékbetétek: 8 millió korona.

A takarékosagot a lakosság minden rétegében előmozdítandó, amerikai módon **házi takarékperselyeket** izléses, csinos kivitelben, zárva, kulcsok nélkül **ingyen** bocsátunk feleink rendelkezésére, a melyek által még a legkisebb összegek is könnyű módon megtakaríthatók. Ezen házi takarékperselyeknek azon nagy előnyük van, hogy azokból pénzt a mi közbejöttünk nélkül kivenni nem lehet és így a fél annak a kísértésnek hogy a megtakarított pénzt esetleg céltalanul elköltse könnyen ellentállhat.

Ha legalább egy korona a perselyben összegyűl, szíveskedjék intézetünkhöz fáradni, a mikor a megtakarított összeget a perselyből a t. cím jelenlétében kivesszük és a betéti könyvecskéjébe javára írjuk. A perselyt zárva, kulcsok nélkül visszaadjuk és a pénzügyítés újból kezdődik.

Agrár Takarékpénztár r. t.
M.-Vásárhely